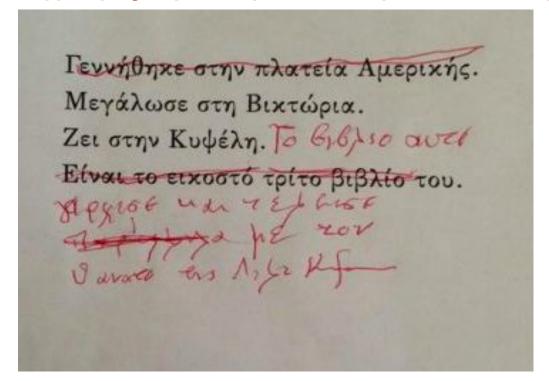
Μεταγραφή, συγγραφικές & εκδοτικές επεμβάσεις και πρωτογενείς πηγές

Μεταγραφές πρωτογενών κειμενικών τεκμηρίων

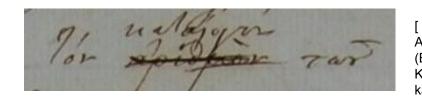
[το τελευταίο βιογραφικό σημείωμα του Μένη Κουμανταρέα (πηγή: lifo.gr)]

but in me an infinity of all images color that cometime mint and to extres but them ruguent much me to the lowest dejection. In the Viarowso, Wester heaves the interest of the simple and affecting story so many opinion are hat went me and or many lights thrown what a never enry source of heculation the gentle and domertie manners it ference hind with mit of all timents, and follows allow of will with way experience to many holder and for the holder and for the holder and the formal a more desired than I had ever which will a winter a more formal formal formal formal formal formal formal for than I had ever which, who who actor container no goutention but it ound bup - for the thought The higus ctions whon lasts with a comment - I'll not forther to Enter into the mento of the case get? inclined towards the opinion of the Horo proud phose extraction soft allower this apper much to my the south my at the rame to troungely unlike the beings oncerving onme I seat ant the sere the " & there comer soction I was a literer - I sym gathized I for with a partly understood them but I was unformed in mind I was been and - in none & relater to more - The path fins The Shelley-Godwin Archive we grante that shelley godwinarchive orghand what was to want to on or

Alaxuprosper 200 idpar gilas 12 5 ipa lo tide pas o'xerpo's who leaving radoan In vouls. is las 1, Is and represent a super of super Super pelege tribes net the clien proper woods net solla Education orlabelle nei Extrevo oración paisonale som Wegar, po to a spee his speepes suerces chande pages. valepar ireferen, gites a kei of vigor istoper solval. vo plan ledelar, gi les 3, upa o'serpo; l'osusu, gilas 3 un a greda exta cirto de aprir lingir (lan giergio) pilas 6, rijes lospeper las bolder seos boper nado's season Ale Epoporduinas gilai 4, seos tropas ife specherpes ipair in sois barrant to booter ipinas prim Eddoreson point, lando xpoines de of Popipo, by paidr poloper saile besodered so repeat let sooie i'm or real l'eries Tores le gi les re s'ine apricable pela De Depose sai Endra exercos Alber Suppros, is les 2. les von-1st ceres (vacous spoke socials of lot offer piece sola builto esi Estorio legaloren i's volla unoraspre, no indiper acordonede jis "Box peison, ji li a ispe in son (to reverenti'ds our priviles l'ariles giles dixele des Eupen, vers total per four de o Depres Essper of Ise viver Misser, er les 3, s'épe lis voules o'caspois non paises, is resort in the 10 stope his works sported Ispecopale igosyapen apayar gilor depire in sign, gi lis 4: Is ails ipipa home i spete of lillson gi las a fails springe dalles gild'illow prosy. of Six 6: It all spice April of to Wellan pieces for por dagressides peragressed wi George no per Goones, gi lai q, là ailà spela gi là Moser pièces serres; Else Ecomed to his piece your by spread injurger but orgener pay atyrisoper seese's seight sacrat, occas, Copies can' chipe, her's recives le istaden est s'are sherepen gi I sis dea wit egaloren freezione gilsi Toron, Est Ημερολόγιο της γολέτας "Καλλιόπη" (Γ.Α.Κ., Θαλάο Δίκαστ., φάκ. 10, άρ. 43)

1827, Zesteploir 4: neces cipla, dope.

Τι ακριβώς συμβαίνει στο κείμενο του εγγράφου;

[Καποδίστριας (Αίγινα) προς Γεώργιο Μιχαήλ Αντωνόπουλο, Αρχείο Ι. Καποδίστρια (Εξερχόμενα), Γ.Α.Κ. - Αρχεία Νομού Κερκύρας, 1828.03.17 kapodistrias.digitalarchive.gr/]

Η λέξη ἀριθμόν έχει οριζόντια γραμμή διαγραφής και η λέξη κατάλογόν έχει γραφτεί από επάνω στο διάστημα μεταξύ των γραμμών.

Η λέξη ἀριθμόν έχει διαγραφεί κι έχει αντικατασταθεί με τη λέξη κατάλογόν.

Αρχικά, το κείμενο διάβαζε ἀριθμόν, ωστόσο σε κάποιο μεταγενέστερο στάδιο η λέξη διαγράφηκε και η λέξη κατάλογόν προστέθηκε στο ίδιο σημείο.

Ποιος είναι ο στόχος μιας μεταγραφής;

ένας "ειδικός τύπος ανάγνωσης"

- Πρόσβαση σε μια πρωτότυπη/πρωτογενή κειμενική πηγή $\to$ αποκωδικοποίηση
- Κατανόηση ερμηνεία → βιβλιογραφική προσέγγιση εγγράφου
- Προσθήκη ή χρήση επιπλέον πληροφορίας → χρονική-ποιοτική ιεράρχηση γραφών | κριτικά, ιστορικά ή πραγματολογικά σχόλια

Κάθε μεταγραφή είναι :

- επιλεκτική (selective)
- ενέχει μια μορφή ερμηνείας (interpretative)
- υποκειμενική και εξαρτάται από τις αποφάσεις του εκάστοτε εκδότη

Πρωτότυπο τεκμήριο → ~~χειρόγραφη~~ ηλεκτρονική μεταγραφή

Τι κάνω όταν μεταγράφω;

- παρατηρώ καλά το πρωτότυπο τεκμήριο ή την εικόνα του
- επισημαίνω περιοχές του εγγράφου, όπως κείμενο, εικόνες, διακριτικά σημεία κλπ
- εντοπίζω την πρώτη γραμμή
- ξεκινώ να πληκτρολογώ την πρώτη γραμμή
- επισημαίνω ειδικούς χαρακτήρες
- καταγράφω αλλαγές/επεμβάσεις στο κείμενο όπως υπογραμμίσεις, προσθήκες, διαγραφές, μεταθέσεις χωρίων κλ.π.
- επισημαίνω τα δομικά στοιχεία του κειμένου
- αναγνωρίζω συγγραφικές ενέργειες και συγγραφείς
- επισημαίνω ονομαστικές οντότητες

Τι κάνω όταν μεταγράφω για μια ψηφιακή έκδοση;

- παρατηρώ καλά το πρωτότυπο τεκμήριο ή την εικόνα του <facsimile>
- επισημαίνω περιοχές του εγγράφου, όπως κείμενο, εικόνες, διακριτικά σημεία κλπ

```
<surface>, <zone>
```

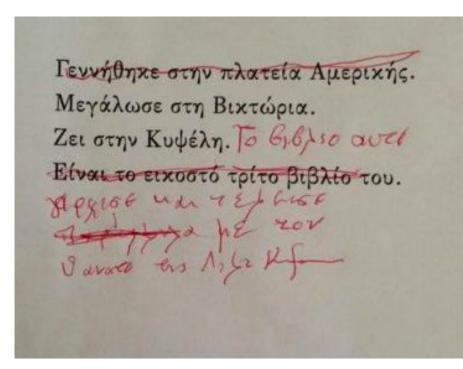
- εντοπίζω την πρώτη γραμμή >
- ξεκινώ να πληκτρολογώ την πρώτη γραμμή
- επισημαίνω ειδικούς χαρακτήρες <g>
- καταγράφω αλλαγές/επεμβάσεις στο κείμενο όπως υπογραμμίσεις, προσθήκες, διαγραφές, μεταθέσεις χωρίων κλ.π. <hi>, <mod>
- επισημαίνω τα δομικά στοιχεία του κειμένου <div>, , <head>, <list>
- αναγνωρίζω συγγραφικές ενέργειες&συγγραφείς <add>, <del>, <abbr>, @hand
- επισημαίνω ονομαστικές οντότητες (τι κάναμε εχθές!)

Μεταγραφή σε ΤΕΙ

```
<TET
<teiHeader>: provides metadata for the whole thing, at
various levels, notably including a <msDesc>
                                                      xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0" >
                                                      <teiHeader> <!-- metadata -->
<facsimile>: organizes a set of page images
                                                      </te>iHeader>
representing a document
                                                      <facsimile> <!-- digital copies -->
                                                      </facsimile>
<sourceDoc>: a transcription focusing on the physical
                                                      <sourceDoc> <!--</pre>
view of a document, e.g. for a dossier génétique
             a structured representation of a document
                                                      physical/topographical
             considered purely as a physical object, a 'objective
                                                      representation --> </sourceDoc>
'transcription
                                                      <text> <!-- text-structural
                                                      representation --> </text>
<text>: contains a structured reading of a document's
                                                      </TEI>
intellectual content ... its 'text' (or a set of such things)
```

Άραγε, σε μια ψηφιακή μεταγραφή κωδικοποιούμε

το κείμενο ή το έγγραφο ή τη διαδικασία;

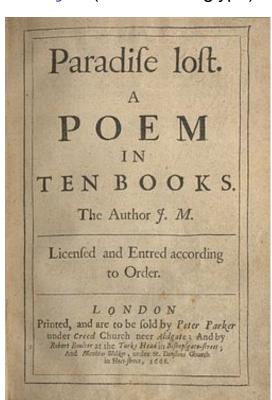

Ενδιαφέροντα στοιχεία που συνήθως ένας εκδότης συναντά κατά τη μεταγραφή

- 1. Ειδικοί χαρακτήρες
- 2. Συντομογραφίες
- 3. Προφανή λάθη και εκδοτικές διορθώσεις / επεμβάσεις
- 4. Μη σταθερή ορθογραφία και ομαλοποίηση
- 5. Συγγραφικές διαγραφές, προσθήκες, αντικαταστάσεις, τροποποιήσεις
- 6. Δυσανάγνωστα ή κατεστραμμένα χωρία
- 7. Πληροφορία σχετικά με την πρωτότυπη μορφή / original layout information

Ειδικοί χαρακτήρες

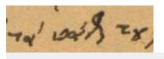
Αλλόγραφα και ειδικοί χαρακτήρες <q> (character or glyph) αναπαριστά ένα μη τυπικό χαρακτήρα

<title>

Paradi<g>s</g>e
lo<g>s</g>t

</title>

τα πάθη τ<g>ου</g>

Συντομογραφίες

Συντομογραφίες συνήθως απαντούν σε χειρόγραφα τεκμήρια προκειμένου να περιορίσουν την συγγραφικό κόπο χρησιμοποιώντας ειδικά σύμβολα για να αντικαταστήσουν:

Ομάδες γραμμάτων Λέξεις Ομάδες λέξεων

Μορφές συντομογραφιών:

- Σύντμηση: the first letter or letters of the word are written, generally followed by a point: for example 'e.g.' for 'exempla gratia' π.χ., κ.λπ, βλ.
- Αρκτικόλεξο ή Ακρωνύμιο Η.Π.Α, Ο.Τ.Ε.
- Επίτμηση: το πρώτο και το τελευταίο γράμμα της λέξης εμφανίζεται, συνήθως με κάποιο διακριτικό της σύντμηση (απόστροφος): πχ.'Mr.' for 'Mister', Δρ αντί Δόκτωρ
- Ειδικά σύμβολα (Brevigraphs & Special signs)
   πχ. &
- 'Εκθέτες' (Superscripts) 20° αιώνα

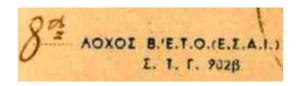
Συντομογραφίες και ανάπτυξή τους

Δύο αναγνώσεις | δυο τρόποι / επίπεδα κωδικοποίησης :

- 1. Σαν μια αναπαράσταση μιας ακολουθίας γραμμάτων/χαρακτήρων/συμβόλων στη σελίδα
- → συντομογραφία ως τέτοια και το ανάπτυγμά της
- 2. Σαν μια αναπαράσταση γραμμάτων/χαρακτήρων/συμβόλων που πιστεύεται ότι λανθάνουν και τους αντικαθιστούν
- → τους χαρακτήρες ή τα σύμβολα της συντομογραφίας και τους "λανθάνοντες" χαρακτήρες

Συντομογραφίες και ανάπτυξή τους στο πρότυπο ΤΕΙ

100 Sp. rupi

- <abbr> (abbreviation) συντομογραφία
- <expan>(expansion) ανάπτυξη συντομογραφίας
- <ex> (editorial expansion) περιέχει μια ακολουθία γραμμάτων που προσθέτει ο εκδότης όταν αναπτύσσει μια συντομογραφία, οι "αόρατοι χαρακτήρες"
- <am> (abbreviation marker) περιέχει μια ακολουθία γραμμάτων ή συμβόλων που εμφανίζονται στη συντομογραφία αλλά παραλείπονται ή αντικαθίστανται στην ανεπτυγμένη εκδοχή της

Κάτι παίζει με το <choice>...

<choice> ομαδοποιεί εναλλακτικές κωδικοποιήσεις

Συντομογραφίες

```
<abbr> (abbreviated form) <expan> (expanded form)
```

Προφανή λάθη

```
<sic> (apparent error)
<corr> (corrected error)
```

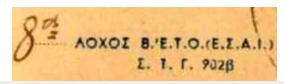
Ομαλοποιήσεις

```
<orig> (original form)
<reg> (regularized form)
```

Συντομογραφίες και ανάπτυξή τους στο πρότυπο ΤΕΙ

100 Sp. rupi

```
<choice>
<abbr>δρ<am>.</am>
</abbr>
<abbr>
<expan>δρ<ex>άμια</ex></expan>
</choice>
```


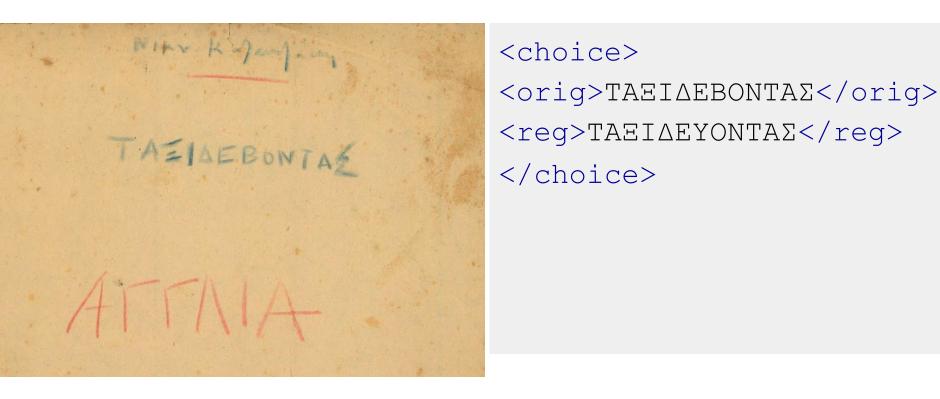
Μη σταθερή ορθογραφία και ομαλοποίηση

Πρωτογενή τεκμήρια συχνά περιέχουν παλαιότερους ορθογραφικούς ή λεξικούς τύπους ή ακόμη και ποικιλία ως προς την ορθογραφία. Προκειμένου να αναζητηθούν και να επεξεργαστούν περαιτέρω, οι τύποι αυτοί ενδείκνυται να ομαλοποιηθούν.

To <reg> (regularized) στοιχείο χρησιμοποιείται για τον ομαλοποιημένο τύπο Το <orig> (original) στοιχείο χρησιμοποιείται για το μη σταθερό/παλαιότερο τύπο.

Και τα δύο στοιχεία μπορούν να ομαδοποιηθούν χρησιμοποιώντας το στοιχείο <choice.

Μη σταθερή ορθογραφία και ομαλοποίηση

Διορθώσεις - επεμβάσεις

Προφανή λάθη στο κείμενο μπορούν να καταγραφούν όπως ακριβώς εμφανίζονται, ως διορθωμένα, ή να συνδυάσουν τα δυο αυτά επίπεδα με το choice>. Στο επίπεδο της επεξεργασίας κατόπιν μπορεί να γίνει αναζήτηση / οπτικοποίηση είτε για το πρωτότυπο είτε για το διορθωμένο τμήμα είτε και για τα δύο.

- <sic> περιέχει το πρωτότυπο εσφαλμένο κείμενο
- <corr> περιέχει τη διορθωμένη, ορθή (από τον εκδότη) εκδοχή του κειμένου

```
<sic>πολά</sic>
<corr>πολλά</corr>
```

Προκειμένου για τον βαθμό ακρίβειας της διόρθωσης @cert="high" or "low"

Διορθώσεις - επεμβάσεις

```
William Shakespeare died in
<choice> <sic>1614</sic>
<corr cert="high">1616</corr>
</choice>
```

```
<choice>
<sic>relea</sic>
<corr cert="high">relicta</corr>
<corr cert="low">relatio</corr>
</choice>
```

Συγγραφικές διαγραφές, προσθήκες, αντικαταστάσεις, τροποποιήσεις

Τα πρωτογενή τεκμήρια συχνά διαθέτουν αλλαγές ή επεμβάσεις στο κείμενο, είτε από τον ίδιο τον αρχικό δημιουργό είτε από κάποιο επόμενο χέρι.

Οι επεμβάσεις αυτές μπορούν να κωδικοποιηθούν χρησιμοποιώντας τα στοιχεία <add> (addition) ή <del> (deletion). Στις περιπτώσεις που η διαγραφή και η προσθήκη συνιστούν τμήματα μιας πράξης αντικατάστασης, μπορούν να ομαδοποιηθούν χρησιμοποιώντας το στοιχείο <subst> (substitution).

Χρησιμοποιούμε attributes για να διευκρινήσουμε ποιος έκανε τι και πότε.

<add> προσθήκη στο κείμενο. Η @place attribute υποδηλώνει την θέση της προσθήκης (πχ above, below, intralinear)

<del> γράμμα, λέξη ή φράση διεγραμμένα στο κείμενο. Η @rend attribute επεξηγεί τη διαγραφή (πχ strikethrough, overwritten)

<subst> (substitution) ομαδοποιεί μια διαγραφή και μια προσθήκη ως τμήματα μιας πράξης αντικατάστασης/επέμβασης.

<mod> (modification) αποδίδει κάθε τύπου γενική τροποποίηση χωρίς περαιτέρω ερμηνεία της -- ενδέχεται να συνοδεύεται με @type attribute για περαιτέρω επεξήγηση.

Συγγραφικές διαγραφές & προσθήκες (addition & deletion)

```
7/ May weakering 37/4
```

```
τι <del>μεγάλη</del>
πραχτικήν αξία

OR

τι <del
rend="strikethrough">
μεγάλη</del>
πραχτικήν αξία
```

```
παια: Magna Charta, <u>Γζενλτεμαν</u>, <u>Σαίξπηρ</u>.
```

<add place"intralinear">Magna
Charta,</add> Τζέντλεμαν, Σαίξπηρ.

Συγγραφικές αντικαταστάσεις (substitution)

```
is such dela mid de menter
```

```
καθημερινό
<subst><del
rend="strikethrough">πρόγ
ραμ</del> <add
place="above">πρόβλημα</a
dd>subst> του
```

Πρόκειται όντως για αντικατάσταση, δηλ. η διαγραφή και η προσθήκη έγιναν στην ίδια συγγραφική κίνηση, στο ίδιο στάδιο;

Συγγραφικές /εκδοτικές τροποποιήσεις: ποιος έκανε τι αλλαγές και πότε;

```
<add place="supra" hand="#WJ" cert="medium"> But</add>
<choice>
<sic>One</sic>
   <corr resp="#FB" cert="high">one</corr>
</choice> must have lived ...
<!-- inside the TEIheader -->
<respStmt xml:id="FB"> <resp>editorial changes</resp>
<name>Fredson Bowers</name> </respStmt>
<respStmt xml:id="WJ"> <resp>authorial changes</resp>
   <name>William James
</respStmt>
```

Δυσανάγνωστα χωρία (Semi-legible text)

Το στοιχείο <unclear> περιγράφει ένα κείμενο ή ένα τμήμα κειμένου που είναι μερικώς αναγνώσιμο ή δυσανάγνωστο, και συνεπώς και η μεταγραφή παρατίθεται με ένα ποσοστό αμφιβολίας/αβεβαιότητας, καθώς είναι μερικώς δυσανάγνωστο χωρίο.

@reason : σημειώνει την αιτία της αμφιβολίας γύρω από την μεταγραφή.

@resp : σημειώνει το υποκείμενο/φορέα που είναι υπεύθυνος για τη μεταγραφή

@cert : σημειώνει τον βαθμό της βεβαιότητας γύρω από τη μεταγραφή

Δυσανάγνωστα χωρία

</subst>

```
«Θά πεῖς ὅτι εἰσαι μέ τόν Μπίλ, τό νούμερο
γιά. Καὶ Τὰ μαθαρί ες ις ».
<subst>
<del rend="overstrike">
<unclear reason="strikethrough" cert="high" resp="#MK"> έτσι
                                                                           θα
ησυχάσουνε
</unclear>
</del>
<add place="inline">Και θα καθαρίσεις.
</add>
```

Κατεστραμμένα χωρία

<damage> περιγράφει την ύπαρξη φυσικής φθοράς στο έγγραφο, ανεξάρτητα αν το κατεστραμμένο κείμενο είναι ή όχι δυνατό να αναγνωσθεί

<supplied> σημειώνει εάν ο εκδότης έχει χορηγήσει κάποια μεταγραφή η οποία δεν είναι ευδιάκριτη στο κείμενο, είτε λόγω φυσικής φθοράς/καταστροφής είτε λόγω λάθους

@reason διευκρινίζει τον λόγο για τον οποίο χορηγείται το κείμενο του εκδότη

Κατεστραμμένα χωρία

```
my mi reproduct shirts
με την π
<damage agent="paper"</pre>
hole">
<supplied>αμ</supplied>
</damage>
πάλαιη τρυφερή
```

Κατεστραμμένα χωρία - lacunae

Όταν τμήμα κειμένου έχει σκοπίμως / εμπρόθετα παραληφθεί ή δεν δύναται να αποδοθεί με ακρίβεια, το <gap> στοιχείο χρησιμοποιείται, συνοδευόμενο από το @reason που επεξηγεί τον λόγο της παράλειψης αλλά και τα @extent και @unit προσδιορίζοντας το μέγεθος του εν λόγω χωρίου.

Κατεστραμμένα χωρία - lacunae

Lio' vogi prippe gruis vo' oracidenar proi omi uapla' pr. 14 pri posice mistilles n'épocape ou prenieres proj n' n'a'd'day a' a soines

```
H \mu\iota < gap reason="wormhole" extent="3" unit="mm"/><lb/>p\mu\iota < gap reason="wormhole" extent="2" unit="mm"/><lb/>\mu\iota < gap reason="wormhole" extent="2" unit="mm"/>
```

Κατεστραμμένα χωρία - lacunae

PXEIA 7.8.48 Β' ΤΑΓΜΑ ΣΚΑΠΑΝΕΩΝ Egsts his 200' 30/2/48 maiste. core proposi of o Drayos 6% ox, feoror everlapiretar de soppi en laprhusi alorgeis, 2772 con éppere es là ilés for (Kappounthuis)

μετά λύπης μου να σας πληροφορήσω ότι ο ανηψιός σας<gap reason="censorship"></ga</pre> p> όχι μόνο επιβαρύνεται με πολλά επιβαρυντικά στοιχεία αλλά και εμμένει εις τας ιδέας του « κουμουνιστικάς »

Πληροφορία σχετικά με την πρωτότυπη μορφή - Original layout information

The TEI privileges the logical view, but does permit the physical view to 'show through' as empty milestone elements:

```
<gb> (gathering begins) the start of a new gathering or quire
```

```
<pb><pb> (page break) the start of a new page
```

<cb> (column break) the start of a new column

<1b> (line break) the start of a new written line

These are primarily useful to establish a reference system.

The <fw>(forme work) element can be used to mark 'paratextual' features such as running heads, foliotation etc.

The <handShift> element can be used to mark changes of hand or writing in a document.

<fw />

152

THE TRAGEDIE

HAMLET, Prince of Denmarke.

Attus Primus. Scana Prima.

ardo and Francisco two Centinels.

Barnardo.

lo's there?

Fran. Nay answer me : Stand & vnfold

Bar. Long live the King. Fran. Barnardo?

ou come most carefully vpon your houre. now ftrook twelue, get thee to bed Francisco. Fran. For this releefe much thankes: 'Tis bitter cold,

icke at heart. <lb/>

Haue you had quiet Guard?

Fran. Not a Mouse stirring.

Barn. Well, goodnight. If you do meet Horatio and Marcellus, the Riuals of my Watch, bid them make haft. Enter Horatio and Marcellus.

Fran. I thinke I heare them. Stand: who's there?

Hor. Friends to this ground.

Mar. And Leige-men to the Dane.

Fran. Giue you good night. 24 A farmel hone & Soldier who harn relien'd you? <cb />

nes, Marcellus and my felfe,

Mar. Peace, breake thee of : Enter the Ghoff. Looke where it comes againe.

Barn. In the same figure, like the King that's dead.

Mar. Thou art a Scholler; speake to it Horatio. Barn. Lookes it not like the King? Marke it Horatio.

Hora. Most like: It harrowes me with fear & wonder

Barn. It would be spoke too.

Mar. Queffion it Horatio.

Hor. What art thou that vsurp'st this time of night,

Together with that Faire and Warlike forme In which the Maiefly of buried Denmarke

Did sometimes march : By Heanen I charge thee speake.

Mar. It is offended.

Barn. See, it stalkes away.

Hor. Stay: speake; speake: I Charge thee, speake. Exit the Ghoft.

Mar. 'Tis gone, and will not answer.

Barn. How now Horatio ? You tremble & look pale : Is not this fomething more then Fantafie?

What thinke you on't ?

How Refore my Cod Toulobe nos shield between

hien faces que recre nule n' prendrai de nous our dier ne fut ongs a tice tre de nothine pas anour pute p fi que ne nous en partie grener ne ms mers ne le fomferroir mie a qui ie fin. A tant m pun banuns fi en fil dandas mour wirenes car en lui recente anoir mife mur ne il nauor ongs die fi mis a uer. mais a endrote ne bift ore plus le mres de banun ne de daudas ams rec e au mi ban qui en en la moraigne

eigente à moir les murs blanceour mit durement à le baille enquem mais il nor gaure agave que il uur par le ca del mit gut fumee von pu apres uu fla de alle i uoir les fales ucrfer a corre e fondre les eglisses e les moustices e fir uo le de liai ai alure li rois bans non fo caffel actour qui amore plus que mul ca fiel, car en ce caffel effort toute sespance tous ses offors loss na en mule cose du mond entence car a effort mely homs edebuties eles fils fils elbut tens qual nele pour ferour ne arbier. Els feme effort to uene e soef nourie e si estour bone feme uers dieu euers le siecte ome cele g'err descendure del haure legnage au tor dauto

dia en puerte ten dolour. ta feme ente mentun dangter qui mannes fois auour eues maintes gens en fon dangter 14 med mes quendra etter putres utellars 1 en gift putre li quendra vier le temanant de la me que tanca elle vices à triomes à mant a bone a mene beles copargues a toterifes thes en fa tottenere & tottes res cofes remembre il au tor ban til en a rel dolem au aier q roures les oies len fonc atoupees ali aires ferres el ucutre a il fe palme fi aer de fon cenal a de fi ducemir que a bien peur que une le col bufie fi la faire le fans print te nes e pau la toure.

of price a geu it tous en ret manière
e qui it comme de palimitons fi pole

enfi come il puer i regarde ners le nel i

dut. La: dier granges fores nous quir vous notes q ie femile en poire car w umites en rie poures e beforgneus e font friftes mort pour nous fire pour ce que fat q ie ne pius auou: butes temore en cet fiede fans peac ven en en te meen. car ie uoi bien à fai que fui a ma fin nemus a wous bear fire diec qui de vie fanc me uenittes tatar ne poes lecht q wis aues en mon cors mis.mais a ce bactram tour ou ma fins oft apartille ome celui a qui il tegents la charge de mes peces fi gno i fi especitable que ie nen pins la some due i se li cus a mes fact en ire ou mus ne puer mine fans pene fur fancs eur foulieur a ce pome ret printance a la chanque dame q ele en audin tans fort affile en pourable glore brans peres preus pergne v'ent prine te mame i te ma feine helaine qui et iffue del haur lignage q w effentes el regne auenturus vie non essaucer a la hautece de vie foi a a ucour un gris reputailles fire un confeilles la deson feilite qui te fi haur lignage est desceou

Αλλαγές γραφέα (changes of hand) <handShift>

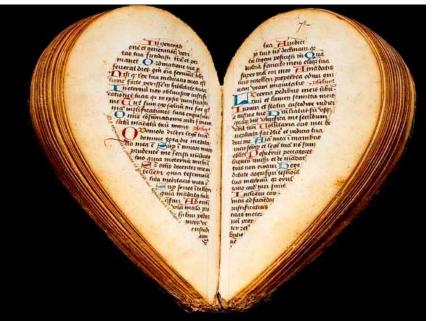
Ένα ιδιαίτερο στοιχείο είναι το <handshift> που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να σηματοδοτήσει την αρχή μιας ακολουθίας κειμένου που γράφτηκε από ένα διαφορετικό χέρι γραφέα ή την αρχή ενός νέου τμήματος γραφής.

Συνοδευτικά χρησιμοποιούνται τα @medium (το μέσο της γραφής) @resp (το υποκείμενο).

Paris 8.3.19+4 <handShift medium="blue"</pre> ink" resp="#MP"/> travili Pierry Rynfozogin tis legeper on; To grei pers on, Hugozogin tis legeper on; To grei pers In right, on to fulu. In dig ma to okyrus Tim kyano per den Ahpry neg Sai Kushi Με αγάπη</lb> Μιχάλης</lb> 19 Rue Alph. de Neuville</lb> the Kylin PARIS 75017</lb> 19. Rue Alph de Neuville PARIS 75017 </handShift> <handShift medium="pencil"</pre> resp="#ST"/>envoyé le 15/3/74</lb> aussi à Philippe Iliou Paris</lb> et à Β.Η.Βογιατζόγλου Ν. Ιωνία</lb> euroye & 15/5/74 aum à flulepou llion Pans. </handShift>

Πρωτογενείς πηγές: facsimile / transcription

Καθ' όλη την ιστορία του έντυπου πολιτισμού, απαντούν κείμενα το νόημα των οποίων είναι στενά συνδεδεμένο τόσο με την ίδια την εμφάνισή τους (documentary appearance) όσο και με το γλωσσικό τους περιεχόμενο, ή ακόμη κι από την αλληλεπίδρασή των δυο αυτών παραμέτρων.

Livre d' heures à l' usage d'Amiens by Nicolas Blairié (Picardie,15thcentury) [image: Bibliothèque Nationale de France /classes.bnf.fr/dossisup/grands/ec060a.htm

Πρωτογενείς πηγές: facsimile / transcription

Η φυσική όψη ενός εγγράφου ενδέχεται να χορηγεί επιπλέον πληροφορίες που να αξίζει να περιληφθούν στην έκδοσή του.

Μεταγραφή σε ΤΕΙ και πρωτογενείς πηγές

<teiHeader>: χορηγεί μεταδεδομένα για το σύνολο της πηγής, σε διαφορετικά επίπεδα, κυρίως περιλαμβάνοντας το <msDesc>

<facsimile>: ομαδοποιεί ένα σύνολο εικόνων σελίδων που απαρτίζουν ένα έγγραφο / τεκμήριο

<sourceDoc>: περιέχει μια μεταγραφή που επικεντρώνεται στην φυσική όψη ενός εγγράφου | μια δομημένη αναπαράσταση του εγγράφου ιδωμένου αποκλειστικά ως φυσικού αντικείμενου, μια " αντικειμενική" μεταγραφή

<text>: περιέχει μια δομημένη ανάγνωση του κειμενικού περιεχομένου ενός εγγράφου

```
<TEI
xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0" >
<teiHeader> <!-- metadata -->
<sourceDesc> <msDesc> </msDesc>
</sourceDesc>
</teiHeader>
<facsimile> <!-- digital copies -->
</facsimile>
<sourceDoc> <!--</pre>
physical/topographical representation
-->
</sourceDoc>
<text> <!-- text-structural
representation --> </text>
</TEI>
```

Digital facsimiles

Ένα ψηφιακό αντίγραφο <facsimile> αποτελείται από ψηφιακές φωτογραφίες του πρωτότυπου τεκμηρίου.

Το ψηφιοποιημένο πρωτότυπο έγγραφο μπορεί να περιέχει εικόνες σελίδων και επιπλέον κάποια μεταδεδομένα καθώς και μια κωδικοποιημένη μεταγραφή των σελίδων.

<facsimile> περιλαμβάνει μια αναπαράσταση της γραπτής πηγής υπό τη μορφή εικόνων

<graphic> υποδεικνύει την ύπαρξη/ θέση κάθε γραφικού στοιχείου/τμήματος
χρησιμοποιώντας το @url attribute

Digital facsimile edition

```
<TEI xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0">
   <teiHeader> <!-- metadata describing the edition -->
   </teiHeader>
   <facsimile>
            <graphic url="page01.jpg" />
            <graphic url="page02.jpg" />
            <graphic url="page03.jpg" />
            <graphic url="page04.jpg" />
   </facsimile>
</TEI>
```

Referencing digital facsimiles

```
<TEI xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0">
  <teiHeader> <!--...->
  </teiHeader>
  <text>
     <pb facs="page1.png"/>
         <!-- text contained on page 1 is encoded here -->
     <pb facs="page2.png"/>
         <!-- text contained on page 2 is encoded here ->
     </text>
       </TEI>
```

Facsimile and transcription

```
<TEI xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0">
<teiHeader> <!--...-> </teiHeader>
<facsimile> <!--..-> </facsimile>
<text> <pb />
<!-- text contained on page 1 is encoded here --> <pb />
<!-- text contained on page 2 is encoded here -->
</text>
</TEI>
```

Surface and zone

<surface> ορίζει την επιφάνεια γραφής ως έναν ορισμένο χώρο με συντεταγμένες δύο διαστάσεων (two-dimensional coordinate space)

<zone> ορίζει μια επιμέρους περιοχή στην επιφάνεια με τη χρήση συντεταγμένων

@points μια σειρά από ζεύγη σημείων που ορίζουν την περιοχή κειμένου (x,y).

Τα @ulx, @uly, @lrx, @lry ορίζουν τα νοητά όρια του εγγράφου, επάνω δεξιά και κάτω αριστερά γωνία του πολυγώνου.

Surface and zone

Το <surface> περιλαμβάνει το γραφικό στοιχείο <graphic> που περιγράφει το σύνολο της επιφάνειας του <facsimile>

```
<facsimile>
<surface ulx="0" uly="0" lrx="200" lry="300">
<graphic url="Bovelles-49r.png"/>
</surface>
</facsimile>
```

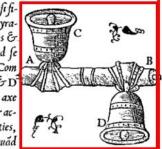
Στο παρακάτω παράδειγμα περιγράφονται κάθε μια από τις 4 ζώνες που σημειώνονται στο <facsimile>

EDV SON ET ACCORD DES CLOCHES ET des alleures des cheuaulx, chariotz & charges, des fontaines & encyclie du monde, & de la dimension du corps humain.

Chapitre septiesme.

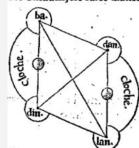
 The fon & accord des cloches pendans en vng melme axe, elt faict en contraires parties.

Es doches ont quasi sigures de rondes pyramides imperfaictes & irregulieres: & leur accord se fait par reigle geometrique.Com me si les deux cloches C & D sont pendans i vnz mesme axe ou essieu A B: ie dis que leur accord se fera en cotraires parties, come voyez icy siguré.Car quad

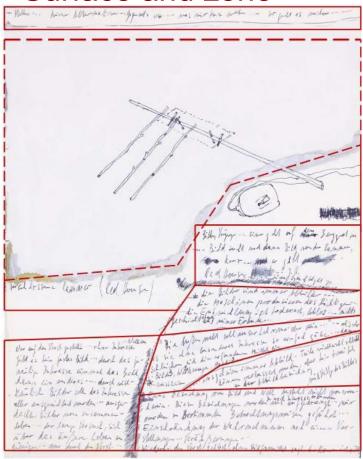
lune fera en bault,laultre declinera embas. Aultrement fi elles declinent toutes deux enfemble en one mefme partie, elles feront difcord. E fera leur fonnerie mal plaifante à oyr.

TLe vray accord de deux cloches par lattouchement des bataulx, est faict diametralement.

Hascune doche a deux diuers costes, entre lesquelz le batail touche par diuerses fois. Et à cause que laccord de deux cloches se fait par linclination delles en diuerses & contraires parties: Il fault que ledict accord se fasse diametralemét

Surface and zone

Πώς βρίσκουμε τα <zones> ενός facsimile?

TEI Critical Apparatus Toolbox - TEI Zoner ciham-digital.huma-num.fr/teitoolbox/zoner.php

Εναλλακτικά και ειδικά για χρήση στο Oxygen, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το Oxygen facsimile plugin, το οποίο μπορείτε να κατεβάσετε & να ενσωματώσετε στον Oxygen editor: github.com/oxygenxml/TEI-Facsimile-Plugin

Combining Transcription with Facsimile

Η μεταγραφή μπορεί να χορηγείται παράλληλα (parallel) με το <facsimile>, ή να είναι ενσωματωμένη (embedded | documentary).

- 1. Αν η μεταγραφή θεωρείται ως αυτόνομο κείμενο και οργανώνεται αυτόνομα και ανεξάρτητα από την φυσική της υλοποίηση στο έγγραφο, η προτεινόμενη πρακτική είναι να χρησιμοποιείται το <text> προκειμένου να αποδοθεί το δομημένο κείμενο ως έχει και να παρουσιαστεί παράλληλα.
- 2. Αν η μεταγραφή προβλέπει να δίνει προτεραιότητα στην διαδικασία δημιουργίας του ίδιου του εγγράφου στη σημερινή εκδοχή του παρά στην αναπαράστασή του, προτιμάται να χρησιμοποιηθεί το <sourceDoc> στοιχείο και να αποδοθεί ως ενσωματωμένη μεταγραφή.

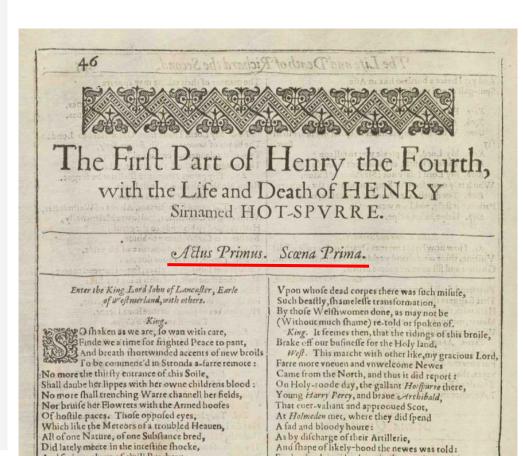
Parallel Transcription: Text to Image

Μια πρακτική παράλληλης μεταγραφής χρησιμοποιείται προκειμένου να ευθυγραμμίσει τη μεταγραφή μιας σελίδας με τα αντίστοιχα <surface> και <zone> της εικόνας.

Τα @facs attributes στο κείμενο αντιστοιχούν με τα @xml:id στην περιοχή του facsimile.

Parallel Transcription: Text to Image

```
<TET
xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0"
<teiHeader> <!-- metadata
describing the edition -->
</te>iHeader>
<facsimile>
<surface xml:id="ff46"> <graphic</pre>
url="ff46.png"/>
<zone xml:id="ff46-z2"/> </surface>
</facsimile>
<text>
<body> <div>
<pb n="49" facs="#ff46"/>...
<head facs="#ff46-z2">Actus Primus.
Sc□na Prima.</head>
</div> </body>
```


A documentary - embedded transcription - <sourceDoc>

Το <sourceDoc> περιέχει την μεταγραφή ενός εγγράφου που αναπαριστά το κείμενο ως φυσική επιφάνεια ενός εγγράφου χωρίς ερμηνευτική ή κριτική πρόθεση πάνω στο κείμενο (dossier génétique). Μια ενσωματωμένη μεταγραφή είναι αυτή στην οποία οι λέξεις και άλλα γραφηματικά / γραπτά ίχνη κωδικοποιούνται ως υπο-συστατικά στοιχείων που αναπαριστούν τις φυσικές επιφάνειες που τα φέρουν κι όχι ανεξάρτητα από αυτές.

Όπως και με το <facsimile>, το <sourceDoc> συνήθως περιέχει ένα ή παραπάνω <surface> στοιχεία, <zone> και και στοιχεία.

Το Το τοπογραφικής γραμμής στο αρχικό έγγραφο.

Επιτρέπεται ένα μικρό σύνολο εκδοτικών σχολίων (editorial markup) (<add>, <del>, <unclear>, etc.) αλλά μόνο στοιχεία που δεν είναι ερμηνευτικής φύσης, όπως oπως oπως

A documentary (embedded) transcription

```
<TEI xmlns="http://www.tei-c.org/ns/1.0">
   <teiHeader> <!-- metadata --> </teiHeader>
      <sourceDoc>
          <surface>
             <zone>
             <!-- Transcription of the</pre>
first line --></line>
           </zone>
          </surface>
      </sourceDoc>
   </TEI>
```

```
<sourceDoc>
<surface>
<zone>
   <line>Poem</line>
   <line>As in Visions of - at </line>
   <line>night -</line>
   <line>All sorts of fancies running
through</line>
   <line>the head</line>
</zone>
\langle zone \rangle
    <surface type="newsprint"</pre>
attachment="glue" flipping="false">
     <zone>Spring has just set in here,
and the weather[...] a steamer </zone>
<metamark function="sequence">2</metamark>
      </surface>
      </zone>
      \langle zone \rangle
<surface type="newsprint"</pre>
attachment="glue" flipping="false">
    <zone>"The shores on either side of
the Sound are... The In- </zone>
<metamark
function="sequence">3</metamark>
     </surface>
     </zone>
</surface>
</sourceDoc>
```

As in Visions of — of night — all sorts of fancies ruming through the head "Spring has just set in here, and the weather is truly delightful. We have the biggest pond (Puget Sound) and the finest fish in the world. They are so abundant, and the waters so placid, that the Indians spear instead of hook them. All night long one can see them shooting across the water in their canoes, and bearing aloft their torches. They usually manage to load down their boats with salmon, codfish and flounders. till the night gives place to day. Although the narrowest part of the Sound in this vicinity is four miles, and the widest ten, days succeed days without a ripple disturbing its broad expanse, save when made by the paddle-wheels of a steamer. "The shores on either side of the Sound are skirted with dense timber, and on the tops are to be seen the eyric of the eagle. At listance of fifty miles the coast range of mour tains are distinctly visible. These are covered with perpetual snow. "Balls and parties are of frequent occurrence. When one is given, the "rural districts" are well represented. Married couples think nothing of riding in on horseback, with infants in their arms, through heavy rains, distances of five or ten miles. From fifty to one hundred couple may be seen at a single ball. The In-

- Δεν έχουν άφτα σημασία, φωνάζει. Είναι εφήμερα. Ακούσετε το λόγο του Θεου, τον αιώνιο!

Ανοίγει μια τεράστια Βίβλο με μαβοισμένα, πολυδιαβασμένα, γιομάτα ιδοώτα και δαχτυλιές φύλα και ξεφυλίζει.

- Ακούσετε το λόγο του Θεου! Μιλάει για τόν Παράδεισο και την Κό-

λαση μά κανένας δέ ζυγόνει. Αφτος επιμένει, ρίχνει γοερες κρακγές, οι φλέβες του λαιμούτου φουσκόνουν τον λυπούμαι και σταματώ μποοστάκου. Σιγά σιγά, έρχονται γύραμου κι άλοι, γριές, γερόντοι, αγαθοί αστοί, κοπέλες με ξανθές λιναρένιες πλεξούδες. Ένας δίπλομου χοντρος ανθρωπος του λαού, γιομάτος αίμα, άγριέβει. Κόβει το οήτορα, έχει απορίες. Φοβεοά έρωτήματα τον ταράζουν.

Τέχω λέφτερη βούληση, φωνάζει, ναι ή όχι; Ο Θεός κάνει ό,τι θέλει ή έγώ; Κι αν δεν έχω λέφτερη βούληση, γιατί η

Κόλαση, γιατί, ή Παράδεισο! Τί φταίω ενω: Γιατί ν' αμείβουμαι; Γιατί να τιμωρούμαι;

1δουνε, χειρονομούσε, άνοιγε το στόμαν του, όλα τα μπροστινότου δόντια, τα πάνω και τα κάτω, τούλειπαν, τσέβδιζε. Κ'η άγωνίατου με την τσεβδη λαλιά γίνονταν, αχόμα φριχτότερη γιατί γίνουνταν πιο

Άξαφνα, την ώρα που φώναζε, μια στεγνη, στυγνη, χωρις στήθια γεροντοκόρη, προβαίνει αμίλητη πίσω απο τον ρήτορα. Τέτσια ζωγράφιζαν το Μεσαίωνα την πανούχλα. Ξεδίπλοσε μια σημαία γαλανη με άσποα γράματα, κεφαλαία: «Μετα το θάνατο η Δεφτέρα Παρουσία». Κοίταξε μὲ κούα μπλε ματάκια τον άνθοωπο του λαου που ήθελε συζήτηση κι αφτος έκλεισε το σκόματου και λούφαξε. Η Πανούκλα εξαφανίστηκε.

Τό βοάδι πέφτει σιγα σιγα. Ανάλαφοη

Topa of your paper president mentiones and it interiores I her ned yes , xapoles & rouped in gridelier as these afreue, pall & Med irringer, jupa and ro porrops oxygarlowne with inter xgood Lub Epois theses wife forcines. O' he' xigas' rupe orhering egymna' o try irringa our o'llor. 'Arepara à inques en das se' pear sager, sa' nivount was wife or lampo'es is texts us papiexen now pripa ex " Exu. wiling. Or he' respugsion aprifor is or reoperate prise yes To Oto j'and with to proper you in informer j'and with to pregions. विविद्या देवा के विष्या के विष्या के विषय अवदार देवा में मेर अवदार देवा में मेरे मार्थ में मेरे अवदार मार्थ के Haras dapuparis igidipara o xpions. Моровий ра ого драдина чого направно обрано загиdijora. wig, za ainin owixin is populias: O Divinos

C'in - 1 1 h Yardi us o' L'elemen we apriva , pack tras

Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας Αγγλία [αυτόγραφο & τυπογραφικό, Ακαδημία Αθηνών - συλλονή Νίκου Καζαντζάκη]

Μεταγραφή σε ΤΕΙ και πρωτογενείς πηγές

Ένα ΤΕΙ έγγραφο που αναπαριστά πρωτογενείς πηγές μπορεί να έχει δομή μια από τις παρακάτω :

```
<TEI header> & <text> element

<TEI header> & <facsimile> element

<TEI header> & <sourceDoc> element

<TEI header>, a <facsimile> element, and a <text> element

<TEI header>, one or more <sourceDoc> or <facsimile> elements,
and a <text> elements
```


Το υλικό που χρησιμοποιήθηκε προέρχεται από:

- Ψηφιακό Μουσείο Μακρονήσου makronissos.org
- Ακαδημία Αθηνών συλλογή Νίκου Καζαντζάκη repository.academyofathens.gr/gr/listItems/28732
- Ψηφιακό Αρχείο Ι. Καποδίστρια kapodistrias.digitalarchive.gr/
- Αρχείο Μένη Κουμανταρέα (δημοσίευση lifo.gr)
- Oxford summer school 2015 & 2016 (special thanks to James Cummings, Elena Spadini, Martina Scholger, Magdalena Turska)
- DiXiT camps